131662 - Sadaka-i Câriye nedir? Hayatta olanın amellerinden (ölü için yapmış olduğu iyiliklerden) hangisi ölüye ulaşır?

Soru

İslâmî kitapları veya bazı Kur'an-ı Kerim sûrelerini bastırıp dağıtmak dînen câiz midir?
Bu amelin sevabı ölüye ulaşır mı?
İslâmî kitapların dağıtılması câiz ise, bu kitapların üzerine ölenin adı (merhum falancanın nafakasından bastırılmıştır gibi) yazdırılabilir mi?
En fazîletli sadaka-i câriye hangisidir? Delilleriyle birlikte zikreder misiniz?

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Hamd, yalnızca Allah'adır.

Birincisi:

Sadaka-i Câriye; câmi ve mescid yaptırmak veya kuyu açtırmak gibi uzun süre kalıcı olan eserlerdir.Bir fakire veya yoksula mal vermek veya yemek yedirmek gibi sadaka ise, karşılığında ecri olan sadaka olmakla birlikte kalıcı olmadığı için sadaka-i câriye değildir, sadece sadaka sayılır.

İkincisi:

İslâm âlimleri, (salih amelin) sevabını, ölüye bağışlamanın câiz olup-olmadığı ve bu sevabın ölüye ulaşıp-ulaşmadığı konusunda iki görüşe ayrılmışlardır:

1. Ölüye bağışlanan her salih amelin sevabı ona ulaşır. Kur'an okumak, oruç, namaz ve diğer ibâdetler, bu salih amellerdendir.

2. Ulaştığına delâlet eden bir delil olmadıkça salih amellerden hiçbir şey ölüye ulaşmaz. Tercih

edilen görüş de budur. Sevabı ölüye ulaştığına delâlet eden delil salih ameller şunlardır:

Ölünün adına hac ve umre yapmak, onun adak orucunu tutmak, kefâret orucunu tutmak veya buna benzer oruçlarını tutmak, borcunu ödemek, ona duâ etmek ve onun adına mal ile tasaddukta bulunmaktır.

Bu konuda daha detaylı bilgi için (9014) nolu sorunun cevabına bakabilirsiniz.

Üçüncüsü:

Ölünün adına İslâmî kitapların veya bazı Kur'an sûrelerinin bastırılıp dağıtılmasıyla sevabı ölüye ulaşır. Çünkü bu davranış, mal ile tasaddukta bulunmaktır.

Bu kitapların üzerine ölünün adını yazdırmaya gerek yoktur. Çünkü bunu gerektirecek bir durum yoktur. Kitapların üzerine ölünün adını yazdırmak; gösteriş ve şöhret kazanmak için babalarının ardından şöyle şöyle hayırlı ameller yaptılar diye evlatlarının anılmalarına sebep olabilir.

Dördüncüsü:

En fazîletli sadaka-i câriye; Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in de belirttiği gibi, vefatından sonra ecri insanın lehine devam eden sadaka-i câriyedir. Bunun gibi veya bundan daha fazla faydalı olan ameller de sadaka-i câriyeye kıyas edilir.

Enes b. Mâlik'ten -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

سَبْعٌ يَجْرِي لِلْعَبْدِ أَجْرُهُنَّ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهِ، وهُو فِي قَبْرِهِ: مَنْ عَلَّمَ عِلْمًا، أَوْ أَجْرَى نَهْرًا، أَوْ حَفَرَ بِئْرًا، أَوْ غَرَسَ نَخْلًا، أَوْ بَنَى مَسْجِدًا، أَوْ وَرَّثَ مُصْحَفًا، أَوْ تَرَكَ وَلَدًا يَسْتَغْفِرُ لَهُ بَعْدَ مَوْتِهِ. [رواه البزار وحسنه الألباني في صحيح الترغيب]

"Yedi şey(in sevabı), ölümünden sonra o kabrinde iken kulun lehine devam eder:

-Bir ilim öğreten, bir ırmak açan, bir kuyu açan, bir hurma ağacı diken, bir mescid inşâ eden, bir Mushaf(Kur'an) miras bırakan, ölümünden sonra kendisi için mağfiret dileyecek bir evlat bırakan."[1]

Buna göre en fazîletli sadaka-i câriyeler şunlardır:

1. Mescid (câmi) inşâ etmek.

2. Mushaf (Kur'an-ı Kerim), İslâmî kitaplar, kasetler ve kompakt diskler (CD) dağıtmak veya öğrencilere nafaka bağlamak (burs vermek).

3. Kuyu açtırmak veya yerden su çıkarmak sûretiyle bu suyu aletlerle ve borularla muhtaç kimselere ulaştırmak.

4. Çocukları güzel şekilde eğitmek ve terbiye etmek.

5. Tek başına mescid (câmi) inşâ edemeyen veya ilim yayamayan kimse, gücünün yettiği kadarıyla bu hayırlı amele destek olmalıdır.

Kendimize ve bütün müslümanlara, herkesin ölmeden önce salih amel işlemek için acele davranmasını ve ölümünden sonra başkalarına fayda veren ameller yapmaya gayret etmesini tavsiye ederiz. Böylelikle ölümünden sonra bu amellerin sevabının devam etmesi gerçekleşmiş olsun.

Ayrıca her müslümanın, ölmeden önce farz hac ve oruç gibi farz ibâdetlerini edâ ederek vicdanını rahatlatmak ve gönlünü ferahlatmak için bu borçlardan kurtulmaya gayret etmelidir. Zirâ kendisinin vefatından sonra onun yerine bu ibâdetleri edâ edecek kimse bulunamayabilir. Dolayısıyla hayatta iken hiçbir şer'î mazereti yokken bunları ihmal etmiş ve edâ etmemişse, günahkâr olur. Eğer şer'î mazereti vardı da yapmamış veya kendisinin vefatından sonra onları kimse edâ etmemişse, bu ibâdetlerin ecrinden mahrum olur.

Bir müslüman, evlatlarının ecirlerini ve kendisine duâ etmelerini kazanmak için onları dînî terbiyeye göre eğitmeye gayret etmelidir.

Nitekim Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

إِنَّ الرَّجُلَ لَتُرْفَعُ دَرَجَتُهُ فِي الْجَنَّةِ فَيَقُولُ: أَنَّى لِيَ هَذَا؟ فَيُقَالُ: بِاسْتِغْفَارِ وَلَدِكَ لَكَ. [رواه ابن ماجه وحسنه الألباني في السلسلة

الصحيحة]

"Kişinin cennetteki derecesi(makamı) yükseltilir.Bunun üzerine o(sebebini araştırmak için) sorar:

- Bu bana nereden geldi?(Çünkü bu makama sahip olabilmeyi gerektiren amelleri dünyada yapmamıştım)?

(Melekler tarafından) ona şöyle cevap verilir:

-Çocuğunun (senin vefatından sonra) senin için Allah'tan bağışlanmanı istemiş olmasından dolayıdır."[2]

Allah Teâlâ'dan, müslümanları, faydalı ilim ve salih amel için muvaffak kılmasını dileriz.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

---

[1] Bezzâr rivâyet etmiş, Elbânî de "Sahih-'t-Terğîb ve't-Terhîb", hadis no: 959'da hadisin hasen olduğunu belirtmiştir.

İbn-i Mâce ve Beyhakî'nin rivâyetleri ise şöyledir: "Şüphesiz ölümünden sonra mü'mine, ameli ve sevaplarından erişen şeylerden bazıları şunlardır: (Öğretmek veya telif etmek sûretiyle) yaydığı bir ilim, geride bıraktığı (kendisine duâ eden) hayırlı bir evlât, (okunsun diye) miras olarak bıraktığı bir mushaf (Kur'an), inşa ettiği bir mescit (câmi), yolda kalmışlar (yolcular) için inşa ettiği bir ev, (kanal açmak sûretiyle) akıttığı bir nehir, hayatta, sıhhati yerindeyken verdiği bir sadaka, ölümünden sonra kendisine erişir." Elbânî, "hadis, hasendir" demiştir.

[2] İbn-i Mâce rivâyet etmiş, Elbânî de, "Silsiletu'l-Ehâdîsi's-Sahiha"da hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.